

Nr 330.

Av herr **Jonsson m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om folkpensionering m. m.*

I ett uttalande av chefen för socialdepartementet i propositionen nr 217 med förslag till lag om folkpensionering m. m. anges syftet med en obligatorisk folkpensionering vara att bespara oförvitliga medborgare med ingen eller obetydlig inkomst förödmjukelsen, att på ålderns dagar falla fattigvården till last eller för sin försörjning bliva beroende av anhörigas bistånd. Detta syfte är i hög grad behjärtansvärt, men utformningen av folkpensioneringen måste dock rimligtvis anpassas efter vad samhället utan åsidosättande av andra betydelsefulla angelägenheter ekonomiskt kan presteras. Likaså bör det tillses att förmånerna icke tillmätas så rikliga eller efter så schablonmässiga grunder, att man så att säga skjuter över målet vid förverkligande av den i det åberopade uttalandet angivna föresatsen.

Enligt vår mening kunna erinringar ur båda dessa synpunkter göras i avseende på det i förberörda proposition framlagda förslaget till revision av folkpensioneringen. Efter gjorda beräkningar skulle *statens* kostnader för pensioneringen under första tillämpningsåret belöpa sig till 92 miljoner kronor eller en ökning mot förut av 35 miljoner kronor för att om fem år stiga till 104 miljoner — 50 miljoner mera än nuvarande utgifter för ändamålet. Redan i och för sig måste en dylik stark utgiftsökning inge betänkligheter, men dessa stegras ytterligare i betraktande av, att samtidigt en viss höjning av statsutgifterna för åtskilliga andra behov måste tagas med i beräkningen. Det är alltså icke allenast frånvaron av en plan för anskaffande av de erforderliga ökade statsinkomsterna, som gör att vi ställa oss tveksamma i fråga om möjligheten att genomföra en folkpensionering av de stora mått, som regeringen föreslagit. Även om utvägar kunna anvisas för åstadkommande av de omedelbart erforderliga beloppen, anse vi de i utsikt ställda utgifterna för höga i betraktande av statens resurser.

Det är emellertid icke endast staten som får vidkännas höjda kostnader för den föreslagna utvidgningen av folkpensioneringen. Jämväl *kommunerna* få en ökad börda under första året med 13 miljoner kronor. Denna ökning kommer att verka så mycket mer betungande, som samtidigt en övervältring sker av kostnader från landstingen till primärkommunerna.

Givetvis är det oss icke möjligt att i frågans nuvarande läge ange en annan och lägre kostnadsram, som vi skulle finna rimlig, utan denna får framgå av beräkningar, som med ledning av olika förslag komma att företagas inom det särskilda utskottet. Så mycket är dock klart att vi åstunda en avsevärd begränsning av såväl statens som kommunernas kostnader för

folkpensioneringen i jämförelse med vad som skulle bliva följden av ett bifall till Kungl. Maj:ts proposition.

Vi kunna icke heller frigöra oss från den farhågan, att de enligt propositionen avsedda pensionsförmånerna för de enskilda i vissa fall komma att visa sig väl rikligt tillmätta. Därvid utgå vi ifrån som självfallet, att avsikten med folkpensioneringens förmåner skall vara att ensamt eller genom tillskott till andra försörjningsmöjligheter bereda pensionstagarna en nödortftig bärgning. Departementschefen säger sig också ha velat undvika att giva tilläggs pensioner åt personer med inkomst överstigande den, till vilken arbetsföra äro hänvisade för sitt livsuppehälle, men förslagets utformning har dock i vissa avseenden blivit sådan, att möjligheter till ett dylikt oegentligt förhållande kunna uppstå.

Som en bidragande orsak härtill vilja vi särskilt anföra uraktlåtenheten att vid bedömande av pensionssökandes inkomstförhållanden taga hänsyn till vederbörandes förmögenhetsvillkor. Såsom förslaget är utformat, skulle personer med icke obetydlig kapitalförmögenhet ändock komma i åtnjutande av tilläggs pension av allmänna medel. Ett i bank insatt kapital på 40,000 kronor ger för närvarande en ränta på cirka 1,000 kronor. Enligt tabellen på sid. 48 i propositionen skulle för två makar i lägsta avgiftsklassen vid denna inkomstgräns sammanlagda pensionen i ortgrupp III uppgå till 580 kronor, i vilket belopp tilläggs pensionen ingår med betydligt över 400 kronor. Det kan knappast vara rimligt att med allmänna medel understödja dem, som befinna sig i så pass goda ekonomiska omständigheter. Lika oegentligt förefaller det vara om ägare av fastigheter till betydande värden skulle erhålla hjälp av det allmänna för sin försörjning.

Pensionskommittén hade i sitt förslag sökt förebygga dylika konsekvenser av de relativt höga inkomstgränserna genom ett stadgande att vid uppskattning av fastighets- eller kapitalavkastning denna skulle höjas med 2 % av behållna värdet av fastighet och kapital över 5,000 kronor och med ytterligare 3 % av det belopp, varmed samma värde överstege 10,000 kronor. Denna bestämmelse har icke upptagits i propositionen av det anförda skälet, att ett sådant beräkningssätt skulle framstå som ett orättvist missgynnande av vissa slag av sparverksamhet, bedömt mot bakgrunden av den föreslagna privilegieringen av vissa andra inkomstslag. Vi anse emellertid att en så obeskuren rätt att erhålla tilläggs pension för ägare av kapital och fastighet skulle väcka en icke oberättigad ovilja bland allmänheten, då det säkerligen av alla skulle anses orätt att på skattebetalarnas bekostnad lämna som förmögna ansedda personer bidrag till deras försörjning.

I detta sammanhang vilja vi också beröra spörsmålet om de privilegierade inkomsterna. I likhet med vad som uttalats i svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundets yttrande finna vi det tveksamt, huruvida det är lämpligt att utveckla systemet med privilegierade inkomster, vilka icke behöva tagas i betraktande vid inkomstberäkningen. I den mån som det avdragsfria beloppet höjes och pensionerna överhuvud förbättras, ter sig behovet av denna

anordning mindre trängande. I vissa yttranden ha också farhågor uttryckts, att förslaget i denna del skulle inbjuda till manipulationer för att undandraga tillgångar från inkomstberäkningen.

Med hänsyn till önskvärdheten att främja tillkomsten av s. k. arbetsgivarpensioner vilja vi icke direkt motsätta oss, att sådana pensioner erhålla förmånsställning vid inkomstberäkningen. Övriga i 7 § omnämnda slag av inkomster, som avses ingå i de där för olika ortsgrupper nämnda beloppen, torde däremot icke böra tillerkännas denna särställning. Därjämte hålla vi före att de avdragsfria beloppen böra sänkas till 200 respektive 225 och 250 kronor. Av utredningen framgår, att medeltalet av de belopp, vartill arbetsgivarpensioner utgå, uppgår till lägre siffra än 200 kronor.

De av oss sålunda förordade ändringarna komme emellertid sannolikt icke att medföra några mera betydande besparingar i fråga om det allmännas kostnader för den föreslagna reformen av folkpensioneringen. Som vi förut uttalat, åsyfta vi en avsevärd begränsning i dessa utgifter. En sådan torde kunna ernås allenast genom beskärning av pensionsförmånerna för ett större antal pensionärer. Närmast till hands ligger då en sänkning av tilläggs pensionernas maximibelopp över lag eller en minskning av intervallerna mellan dyrortsgrupperna. I valet mellan dessa tvenne utvägar vilja vi rekommendera den sistnämnda. I åtskilliga av de avgivna yttrandena ha starka erinringar anförts emot systemet med dyrortsgruppering överhuvud taget. Även enligt vår mening kan anordningen med en indelning av riket i grupper med olika förmåner för pensionstagarna sättas under diskussion. I stort sett kommer systemet att gagna innebyggarna i de större städerna. Dessutom komma påtagliga orättvisor att uppstå vid gränserna mellan de olika områdena, särskilt om orter tillhörande första och tredje gruppen ligga omedelbart intill varandra.

Om vi icke desto mindre finna oss böra godtaga förslaget om en dyrortsgruppering, så sker det för att tillmötesgå kraven på en anpassning efter de växlande levnadskostnaderna. Vi anse dock att skillnaden mellan de för olika ortsgrupper föreslagna beloppen i propositionen gjorts för stor. Utan att därmed binda oss för en definitiv ståndpunkt i frågan, vilja vi föreslå ett alternativ, där högsta tilläggs pensionen i ortsgrupp I lämnas oförändrad enligt propositionen vid 250 kronor och beloppen i II och III ortsgrupperna bestämmas till respektive 300 och 350 kronor. Motsvarande reduktion torde få göras i de i 6 § 2 mom. nämnda belopp, som avse reduktion av inkomst för sammanboende.

På grund av vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 217 med förslag till lag om folkpensionering måtte för sin del besluta

att tilläggs pensions högsta belopp skall utgöra:

i ortsgrupp	I.....	250 kronor,
»	»	II..... 300 » ,
»	»	III..... 350 » ,

att de i 7 § omförmälda privilegierade inkomsterna må avse endast pension från arbetsgivare och utgöra ett belopp av högst

i ortsgrupp	I.....	200 kronor,
»	»	II..... 225 » ,
»	»	III..... 250 » , samt

att bestämmelse införes i lagen av sådan innebörd beträffande beräkning av inkomst av fastighet och kapital, som innefattas i 6 § i pensionskommitténs förslag till lag om allmän ålderdomspensionering.

Stockholm den 12 april 1935.

Ewert Jonsson.

John Björck.

Edw. Larson.